Valtiovarainministeriö NEUVOSTORAPORTTI VM2021-00030

EUS Järvenpää Soila(VM), Ikonen Susanna(VM) 20.01.2021

Asia
Valtiovarainministerien (ECOFIN) epävirallinen videokokous 19.1.2021 ja euroryhmän videokokous 18.1.2021

Kokous
Valtiovarainministerien epävirallinen videokokous 19.1.2021

Puheenjohtaja esitteli pj-kauden ohjelmaa ja ECOFIN-sektorin tavoitteita, jotka keskittyvät kolmeen teemaan: talouden uudelleen käynnistäminen ja elpymispaketin toimeenpano, EMU:n vahvistaminen sekä muut tavoitteet, jotka liittyvät muun muassa digitaalisen ja vihreän siirtymän edistämiseen. Tärkein prioriteetti on monivuotisen rahoituskehyksen sekä elpymisvälineen (RRF) toimeenpano. Elpymisväline tulee olemaan jokaisen Ecofin-neuvoston agendalla. Jäsenvaltioita kehotetaan omien varojen päätöksen nopeaan ratifiointiin, jotta elpymis- ja palautumistuki saadaan liikkeelle nopeasti.

Puheenjohtaja selosti elpymis- ja palautumistukivälineeseen liittyvää prosessia, seuraavia vaiheita ja työnjakoa. RRF-kompromissi on tarkoitus hyväksyä EP:n täysistunnossa 8.2. ja sen jälkeen vielä neuvostossa, minkä jälkeen se julkaistaan, helmikuun toisella puoliskolla. Tämän jälkeen jäsenvaltiot voivat virallisesti jättää elpymissuunnitelmansa. Suunnitelmat tulee jättää huhtikuun lopussa.

Komissio esitti tilannekatsauksen elpymissuunnitelmien valmisteluista ja niiden tilasta. Komissio katsoo, että lisätyötä tarvitaan vielä paljon. Useat jäsenvaltiot esittelivät omia alustavia suunnitelmiaan ja valmisteluissa esille tulleita haasteita.

Kokouksessa hyväksyttiin alustavasti neuvoston päätelmät komission vuotuisesta hälytysmekanismiraportista ja neuvoston suositus koskien euroalueen suosituksia. Nämä hyväksytään vielä virallisesti kirjallisessa menettelyssä tai fyysisessä neuvostossa.

Valtiovarainministerit keskustelivat järjestämättömien luottojen (NPL) toimintasuunnitelmasta pj:n valmistelemien kysymysten pohjalta ja Euroopan investointipankki esitteli vuoden 2020 investointikatsausta.

Euroryhmässä käytiin temaattinen keskustelu euroalueen makrotaloudellisista epätasapainoista sekä keskusteltiin kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien painopisteistä euroalueen näkökulmasta. Euroryhmän laajennetussa kokoonpanossa aiheena oli Yhdysvaltojen uuden hallinnon prioriteetit.

Portugalin EU-puheenjohtajuuskauden ohjelma

Portugali esitteli puheenjohtajuuskautensa ohjelmaa ja erityisesti talous- ja rahoitusalan painopisteitä, jotka keskittyvät kolmeen teemaan: talouden uudelleen käynnistäminen ja elpymispaketin toimeenpano, EMU:n vahvistaminen sekä muut tavoitteet, jotka liittyvät muun muassa digitaalisen ja vihreän siirtymän edistämiseen. Keskeisessä asemassa on elpymis- ja palautumissuunnitelmien valmistelu. Puheenjohtaja kehottaa myös omien varojen päätöksen mahdollisimman nopeaan ratifiointiin kaikissa jäsenmaissa, mikä on ennakkoehto tukimaksujen liikkeelle saamiseksi. Lisäksi Portugalin kaudella tullaan keskustelemaan finanssipolitiikasta ja sen tulevaisuudesta. Elvytyslinjan jatkumisesta huolimatta ei tule unohtaa keskipitkän aikavälin finanssipolitiikan kestävyyttä. Normaaliin tulisi palata heti kun mahdollista.

Portugali korostaa myös rahoitusvakauden merkitystä elpymisen näkökulmasta. EMU:n vahvistamisen osalta puheenjohtaja jatkaa työtä pankkiunionin ja pääomamarkkinaunionin edistämiseksi. Kriisinhallinta ja eurooppalaisen talletussuojan hybridimallin toteuttaminen sekä tehokkaasti toimivat pääomamarkkinat ovat nekin avainasemassa elpymisessä, samoin pk-yritysten tukeminen. Keskustelua tullaan käymään myös digitaalisen rahoituksen ja kestävän rahoituksen kokonaisuuksista sekä uusista omista varoista. Verotuksen puolella työtä jatketaan digiverotukseen liittyvien kysymysten kanssa tavoitteena löytää konsensus OECD-tasolla. Samoin jatketaan toimia hallinnollisen yhteistyön vahvistamiseksi ja veronkierron ehkäisemiseksi. Portugali aikoo myös panostaa tulliunionia koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon.

Komissio painotti rahoituskehysten ja elpymisvälineen toimeenpanoa mukaan lukien elpymissuunnitelmien viimeistely. Esillä tulevat olemaan myös digitalisaatio ja kestävä rahoitus, samoin veropolitiikka sekä nykyiset tehtävät pankkisääntelyn puolella. Komissio tukee myös muita Portugalin suunnitelmia, mukaan lukien yhteinen sääntökirja. Kryptovaluuttoja koskevaan työhön liittyen tavoitteena on neuvoston yleisnäkemys Portugalin kaudella. Ilmastolainsäädäntöön liittyen kesäkuussa on tulossa hiilitulliehdotus ja pian saadaan myös ehdotukset digiverotukseen ja yritysverotukseen liittyen.

Elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpano

Puheenjohtaja selosti elpymis- ja palautumistukivälineeseen (RRF) liittyvää prosessia. Coreper hyväksyi kompromissin 22.12. Euroopan parlamentin on tarkoitus hyväksyä kompromissi helmikuun täysistunnossaan 8.2., jonka jälkeen tarvitaan vielä neuvoston lopullinen hyväksyntä. RRF –asetuksen julkaisu ajoittunee helmikuun puoliväliin, jonka jälkeen jäsenmaat voivat virallisesti jättää elpymissuunnitelmansa komissiolle. Suunnitelmat tulee jättää huhtikuun loppuun mennessä. Elpymissuunnitelmista käydään poliittisempi keskustelu talous- ja rahoitusasioiden komiteassa ja neuvoston täytäntöönpanopäätökset valmistellaan neuvoston työryhmässä.

Komissio esitti tilannekatsauksen elpymissuunnitelmien valmisteluista ja niiden tilasta. Tähän mennessä 16 jäsenmaata on jättänyt alustavat suunnitelmaluonnokset tai esittänyt komissiolle monia suunnitelman osia. Komissio katsoo, että lisätyötä tarvitaan vielä paljon. Investointeja on edelleen enemmän kuin uudistuksia. Lisäksi jäsenmailla on vaikeuksia vastata relevantteihin maakohtaisiin suosituksiin. Myös ilmasto- ja digitavoitteiden saavuttamisessa on parannettavaa, samoin do no harm -periaatteen toteutumisessa. Suunnitelmissa olisi myös varaa parantaa verotuksen ja julkisen sektorin menojen laatua, mikä olisi omiaan tukemaan julkisen talouden kestävyyttä. Suunnitelmaluonnoksissa on myös puutteita tavoitteiden, välitavoitteiden ja kustannusarvioiden määrittämisessä. Linkki muihin EU:n rahoitusohjelmiin ja täydentävyyden osoittaminen on sekin jäänyt heikoksi. Sidosryhmien

ottaminen mukaan suunnitteluprosessiin on jäänyt vajavaiseksi ja vaatii lisätyötä. Komissio korosti myös nopeaa omien varojen päätöksen ratifiointia.

Euroryhmän puheenjohtaja kertoi edellisen päivän euroryhmän keskusteluista elpymissuunnitelmiin liittyen. Keskustelu keskittyi erityisesti euroalueeseen ja siihen, että elpymissuunnitelmien tulisi olla linjassa euroalueen suositusten kanssa. Komission arvion mukaan luonnoksissa on otettu huomioon euroalueen suosituksia.

Talous- ja rahoituskomitean (EFC) puheenvuorossa todettiin, että alustavissa elpymissuunnitelmissa tulee vahvistaa uudistusten osuutta. Myös kansallisten toimien ja rahankäytön seuranta on haasteellinen tehtävä jäsenmaille. Puheenjohtaja Portugalin esittämän työnjaon mukaisesti EFC-komitea tulee käymään keskustelua suunnitelmista komission esitysten pohjalta, mutta ei tuota kirjallisia päätelmiä. Maksatuksiin liittyen EFC-komitea antaa näkemyksensä lainsäädännön mukaisesti.

Useiden jäsenmaiden puheenvuoroissa esiteltiin omia alustavia elpymissuunnitelmia ja valmisteluissa esille nousseita haasteita. Kaikissa puheenvuoroissa korostettiin elpymis- ja palautumistukivälineen merkitystä elpymisen tukijana.

Puheenjohtaja päätti keskustelun toteamalla, että edistystä ja valmistelutilannetta tullaan arvioimaan jokaisessa ECOFIN-kokouksessa.

Eurooppalainen ohjausjakso

Puheenjohtaja tiedotti vuoden 2021 eurooppalaisen ohjausjakson etenemisestä. Komissio julkaisi viime marraskuussa vuotuisen hälytysmekanismiraportin (*Alert Mechanism Report*, *ARM*) sekä suositukset euroalueen talouspolitiikaksi.

Komissio tuki neuvoston päätelmiä ja katsoi niiden sisältävän kaikki keskeiset haasteet. Nyt on kriittistä, että euroalueen suositukset huomioidaan elpymissuunnitelmissa, samoin kuin relevantit maakohtaiset suositukset. Euroalueen suosituksiin liittyen on myös huomioitava, että ne sisältävät elementtejä, jotka koskettavat kaikkia EU-maita. On toimittava yhteistyössä ja koordinoidusti.

Valtiovarainministerit hyväksyivät alustavasti neuvoston päätelmät ja euroalueen suositukset. Videokokouksen epävirallisen luonteen vuoksi sekä päätelmät että suositukset hyväksytään virallisesti joko neuvoston kirjallisessa menettelyssä tai neuvoston fyysisessä kokouksessa, jos sellainen järjestetään. Euroalueen suositukset lähetetään vielä maaliskuun Eurooppa-neuvostolle vahvistettavaksi.

Käynnissä olevat rahoituspalveluhankkeet

Puheenjohtaja esitteli vireillä olevien rahoituspalveluhankkeiden tilanteen. Viisi hanketta on viimeistelyvaiheessa, kahden osalta on edessä trilogi-neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa. Puheenjohtaja ilmoitti pyrkivänsä poliittiseen sopuun järjestämättömien luottojen jälkimarkkinoita koskevan asetuksen osalta.

Komissio korosti digitaalisia rahoituspalveluja koskevien ehdotusten kiireellisyyttä ja toivoi puheenjohtajan saavuttavan neuvoston neuvottelumandaatin niitä koskien. Pankkiunioniin liittyen komissio kertoi julkaisevansa pankkien kriisinratkaisuasetuksen muutosehdotuksen vuoden 2021 viimeisellä neljänneksellä.

Järjestämättömien luottojen toimintasuunnitelma

Puheenjohtajan alustuksen mukaan järjestämättömien luottojen (*non-performing loans, NPL*) ennustetaan kasvavan jyrkästi tämän vuoden aikana koronapandemian seurauksena. Puheenjohtaja pyrkii tämän vuoksi saamaan poliittisen sovun Euroopan parlamentin kanssa järjestämättömien luottojen jälkimarkkinoita (*NPL secondary markets*) -lainsäädäntöehdotuksesta.

Komissio esitteli järjestämättömiä luottoja koskevan toimintasuunnitelmansa, joka on jatkoa vuonna 2017 julkaistuun suunnitelmaan. Pankkien järjestämättömät luotot vähentyivät vuodesta 2016 vuoteen 2019 2,6 %:n tasolle, mutta ovat pandemiasta johtuen jälleen nousseet 2,8 %:iin vuoden 2020 toisella neljänneksellä. Pandemian vaikutus on erittäin huomattava, ja se iskee erityisesti pk-yrityksiin, kuljetus-, majoitus- ja ravintolasektoreihin. Vaikutukset näkyvät viiveellä pankkijärjestelmässä. Toimintasuunnitelma sisältää toimia, joilla varmistetaan pankkien luotonannon jatkuminen.

Talous- ja rahoituskomitean puheenjohtajan mukaan EKP:n ennuste järjestämättömien luottojen osalta on pahimmassa skenaariossa jopa 1400 miljardia euroa. On tarve toimia nopeasti ennen kuin tilanne pahenee. Toivoi NPL-lainsäädäntöhankkeiden loppuun saattamista pikaisesti. Komiteassa mielipiteet olivat jakautuneet mm. omaisuudenhoitoyhtiöistä ja julkisten varojen käytöstä.

Euroopan keskuspankin mukaan yrityssektorin tappiot kasvavat epätasaisesti. Valtioilla on houkutus tukea ennestään heikkoja yrityksiä, jolloin ”valtio-yksityinen” -sidos voi entisestään tiukentua. EKP näkee vaarana sijoitusten yliarvostamisen ja pankkien heikon kannattavuuden. Tämä nostaa pankkien varainhankinnan kustannuksia.

Keskustelua käytiin puheenjohtajan laatiman muistion pohjalta. Useat maat käyttivät puheenvuoron, näistä Italian ja Irlannin puheenvuorot olivat poliittisimmat ja pisimmät. Italia korosti järjestämättömien luottojen vakavaraisuusvaatimuksiin liittyvää joustomahdollisuutta, jota ei saa poistaa ja katsoi muun muassa, ettei stressitestejä tule vaatia. Irlannin puheenvuorossa nostettiin muun muassa esille, ettei järjestämättömien luottojen siirto paranna pääongelmaa eli että velkoja ei kyetä maksamaan ja katsoi, että velallisen ja luotonantajan välillä pitää olla yhteys. Muutoin jäsenvaltioiden kommentit noudattivat komiteatason keskustelujen jakolinjoja.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että tarvitaan nopeita toimia pankkien taseiden kuntoon saattamiseksi. Vain terveitä pankkeja tulee tukea. Markkinaehtoiset ratkaisut ovat etusijalla, jälkimarkkinoiden kehittäminen on tärkeää ja tiukalla olevia julkisia varoja pitää välttää käyttämästä pankkien pelastamiseen. Maksukyvyttömyysjärjestelmien harmonisoinnissa tarvitaan realismia.

Puheenjohtajan yhteenvedossa todettiin, että NPL-toimissa pitää edetä nopeasti, kehittää niille jälkimarkkinoita, parantaa datan saatavuutta järjestämättömistä luotoista sekä vaihtaa parhaita käytäntöjä.

Muut asiat- Euroopan Investointipankin investointiselvitys

Euroopan investointipankki (EIP) esitteli uutta investointikatsausta, jossa pankki on selvittänyt yritysten taloudellista tilannetta, tehtyjä investointeja, rahoitusta sekä tulevia investointisuunnitelmia ja yritysten kohtaamia haasteita, erityisesti ilmasto- ja digitaalisen siirtymään liittyen. Koronapandemia edellyttää sopeutuksia monissa yrityksissä, jonka seurauksena ne joutuvat leikkaamaan investointejaan. Samalla tunnustetaan investointien tärkeys, erityisesti vihreään ja digitaaliseen

siirtymään liittyvien velvoitteiden osalta. Ilmastonmuutokseen vastaaminen, digitalisaation edistäminen ja uuteen teknologiaan investoiminen asettavat merkittäviä haasteita yrityksille.

Euroryhmä 18.1.

1. Temaattinen keskustelu – Epätasapainot euroalueella koronaviruspandemian jälkeen

Euroryhmässä keskusteltiin euroalueen makrotaloudellisista epätasapainoista ja niihin liittyvistä haasteista ja ongelmista Covid-19-tilanteen seurauksena. Komission mukaan Covid-19-kriisin vaikutukset vaihtelevat maittain ja sektoreittain. Yksityinen ja julkinen velka on kasvussa eikä ole yllättävää, että kriisillä on merkittävä vaikutus makrotaloudelliseen tasapainoon. Nykyisessä tilanteessa finanssi- ja rahapolitiikan välineillä annettua tukea tulee jatkaa niin kauan kuin tarvetta. Liian aikainen exit tukevista politiikkatoimista voi vaarantaa elpymiskehityksen, myös euroalueen tasolla. Samalla tulee kuitenkin miettiä keskipitkän aikavälin tasapainottavia toimia, joiden tavoitteena on velkakestävyyden ja kasvun vahvistaminen. Komissio katsoi myös, että näkemystenvaihto euroryhmässä voi edistää oikeiden politiikkatoimien vaikutuksia ja merkitystä. Maakohtaiset suositukset (CSR:t) tarjoavat osviittaa ja ohjeistusta toimista, joita tarvitaan. Elpymisväline (NGEU) ja elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) on perustettu Covidiin vastaamiseksi. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien (RRP:t) toimeenpano on keskiössä.

Käydyssä keskustelussa ministerit yhtyivät näkemykseen, että Covid-19-kriisi pahentaa makrotalouden epätasapainoja euroalueen tasolla. Riskeistä huolimatta huomioitiin myös viime viikkojen positiivinen kehitys liittyen rokoteohjelmiin euroalueella, mutta samalla nähtiin, että ei ole syytä tyytyväisyyteen, kun uusia korona-aaltoja ja –variantteja ilmaantuu. Keskustelussa nousi esiin vahva tuki koordinaatiolle euroalueella sekä parhaiden käytäntöjen jakamiselle epätasapainojen korjaamiseksi.

2. Näkemysten vaihto tulevien elpymis- ja palautumissuunnitelmien prioriteeteista

Euroryhmässä keskusteltiin sihteeristön laatimaan taustaan perustuen kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien painopisteistä euroalueen näkökulmasta. Elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevasta asetuksesta saatiin poliittinen sopu noin kuukausi sitten ja nyt on keskityttävä kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien valmisteluun. Myös omien varojen päätöksen kansallinen ratifiointi on tärkeää.

Seitsemän euromaata on toistaiseksi toimittanut alustavan suunnitelmansa komissioon. Yksikään suunnitelmista ei täytä vielä vaatimuksia. Komission päivitetty ohjeistus, osittain johtuen lainsäädännön valmistumisesta, suunnitelmien tekemiseksi on tulossa pian. On tärkeää, että suunnitelmat vastaavat myös yhteisiin euroalueen haasteisiin ja useiden maiden yhteisillä projekteilla on merkitystä, erityisesti vihreän ja digisiirtymän näkökulmasta.

Espanjan ministeri Nadia Calviño esitteli Espanjan elpymis- ja palautumissuunnitelmaa. Suomen puheenvuorossa Espanjan valmisteluja pidettiin vaikuttavina ja kerrottiin Suomen suunnitelman syksyllä alkaneesta laajapohjaisesta valmistelusta ja keskusteluista eduskunnassa, samalla kun alustavaa suunnitelmaa valmistellaan. Laajat konsultaatiot sekä huolellinen uudistusten ja investointien suunnittelu vaativat aikaa samoin kuin suunnitelman tekeminen siten, että se sisältää kaikki lainsäädännön edellyttämät tiedot. On kuitenkin tärkeää edetä nopeasti, jotta uudistukset ja investoinnit tukevat elpymistä oikea-aikaisesti ja mahdollisimman pian.

Keskustelua elpymis- ja palautumissuunnitelmien prioriteeteista euroryhmässä pidettiin hyödyllisenä ja keskustelua elpymis- ja palautumisvälineen toimeenpanosta jatkettiin Ecofin-neuvostossa seuraavana päivänä.

Euroryhmän videokokous laajennetussa kokoonpanossa:

1. Näkymät tulevaisuuden suhteista Yhdysvaltoihin talous- ja rahoitussektorilla

Euroryhmän laajennetussa kokoonpanossa aiheena oli Yhdysvaltojen tulevan hallinnon prioriteetit. Professori Larry Summers alusti omista näkemyksistään liittyen tulevan presidentti Bidenin hallinnon prioriteetteihin.

Summersin mukaan Covid määrittää kansainvälisen talouden kohtalon johtuen sen kustannuksista. Hänen mukaansa nyt ollaan uudessa makrotaloudellisessa tilanteessa. Uuden hallinnon myötä ollaan siirtymässä transatlanttisissa suhteissa ns. lämpimämmälle aikakaudelle. Kun verrataan vuoden 2009 finanssi- ja velkakriisiä nykyiseen globaaliin reaktioon ja politiikkatoimiin, on nähtävissä maakohtaisia eroja. Lisäksi toimien laajuudessa, mittakaavassa sekä poliittisen sitoutumisen asteessa on eroja. Tärkeitä seikkoja ovat mm. markkinoiden avoimuuden säilyttäminen, kv. instituutioiden rooli, siirtymä-talouksen velkakehitys. Covidin vaikutukset kehitysmaissa tulevat kasvamaan ja mitä pidempään tämä jatkuu, sen kauemmin Covid on uhka kaikille, mutaatioiden johdosta. Yhteistyön USA:n ja Euroopan välillä tulee perustua tähän ja kehitysmaiden tilanteen huomioimiseen. Lisäksi keskeinen asia on ilmastonmuutoksen vastainen taistelu. Summers toi alustuksessaan esiin myös vapaan liikkuvuuden ja että verotuksen saralla tulee tehdä enemmän yhteistyötä.

Summersin alustuksen pohjalta käytiin keskustelu siihen kytkeytyvistä aiheista ja saatuja arvioita pidettiin hyödyllisenä pohdittaessa millaisia ratkaisuja ja toimia tehdään vuonna 2021. Suomi katsoi, että Yhdysvallat on aina ollut keskeinen toimija. Tuleva presidentti Bidenin hallinto herättää toiveita Yhdysvaltojen paluusta kansainvälisen taloudellisen yhteistyön keskiöön. Suomi painotti, että kansainvälisen taloudellisen yhteistyön pitäisi keskittyä sellaisiin instituutioihin, joissa ovat edustettuina myös muut kuin suurvallat. Kannattaa jatkaa tiivistä yhteydenpitoa Yhdysvaltoihin erityisesti sellaisissa aloitteissa, jotka ovat kriittisiä koronapandemian aiheuttamien ongelmien hoitamisessa. Tavoitteeksi tulisi asettaa mahdollisimman vapaa kauppa Yhdysvaltojen ja EU:n välillä.

Suomen edustajat
Valtiovarainministeri Vanhanen, valtiosihteeri Aula ja virkamiesvalmuuskunta

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi